

# ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Намуулуун хаһыата 1935 сыл алтынньы күнүгэр төрүттэнэн

2001 с.  
От ыйын

12

күнэ  
чэппиэр  
№ 78 (89121)



(Улуус баһылыгы муньабыттан бэлэтээһинэр)

От ыйын 9 күнүгүн планеркаҕа улуус баһылыга А.Н. Дьяконов Ленскэй куоракка бара сылдьыбытын туһунан иһитиннэрдэ. Президент М.Е. Николаев 18 баһылыгы илдьэ сылдьыбыт. Намтан 3 биригээдэ—18 киһилээх «Энсиэли» (сал. Мохначевская В.Н.), 14 киһилээх «Нам-2» (сал. Пестряков А.А.), 19 киһилээх «Чэнчик-2» (сал. Кржижановской Е.К.) үлэлиир. Аһылыктара мөлтөх. Аһылыкка күнүгэ биэр киһиэхэ 34 солк. көрүллэр. Дуоҕабар эгин түһэрсиллэ илик, онон бу күннэргэ баһылык солбууааччыта И.А. Васильев, Нам с. дьаһалтатын специалиһа В.Р. Петров тийээн дуоҕабар түһэрсиллээн, биригээдэлэр үлэлэрин салайыахтаахтар. Ленскэйгэ халаан уутун содулуттан 50 хонук ааспыт, аны 75 хонугунан үлэ бүтүөхтөөх. Бу кэм устата бэрт элбэх үлэ ытыллыбыт, ол курдук, 200 тыһ. куб м бөх ыраастамыт, 3200 алдыамыт дьыз көнөрүллүбүт о.д.а. МЧС министрэ С. Шойгу 1500 салааты аҕалан үлэлэтэ сылдьар.

Халаан ууттун эмсэҕэлээбиттэргэ биридди тыһ. солк. көмө кэлэн түңгүтүллэр. Бу харчы хас биридди киһиэхэ бэриллэр.

Олор үөрэххэ киириилэрэ 32 бырыһыанга тэниспит, быллырын 29 бырыһыан этэ.

Нам с. баһылыга Корякин Д.П. иһитиннэрибитинэн, детсадтар өрөмүөннэрэ саҕаламмыт. 5 №-дээх детсад базатыгар быйыл 1-гы прогимназия кылаана аһыллыахтаах. 2-с №-дээх детсад атырдыах ыһыгар диэри үлэлиэр, манна сайын үлэлиир дьон оҕолоро сылдьаллар. Даадарга тутулла турар култура киинин кэргыһысата бүтүт, аны системата оҕоһуллуохтаах. «Быйан» АО Чабылдан-Винокуров аатынан уулуссаны онорон бүтэрбит. Кумагы «Север» кварталтан ылаалар, олохтоохтор бу миэстэҕэ водоем онорор баҕалаахтар.

Социальной харалта управлениета иһитиннэрибитинэн, халаан ууттун эмсэҕэлээбиттэргэ гуманитарнай көмө кэлэн түңгүтиллибит.

Экономика управлениета 6 ыйдаах отчуот онорор. «Үтүө дьыалалар» отчуоттара мөлтөх.

ИДьУО сотрудниктара от ыйын 6 күнүгэр ис дьыала миһитерствотын ыһыагар сылдьан араас күрэхтэһиллэргэ, конкурстарга кыттан бириэстээх миэстэлэргэ тиксипиттэр. Бүтүннэһтэн постарга дьуһуурустува саҕалаһахтаах этэ да бензин суох буолан тэрилтэлэр тахса иликтэр. Номһуо бэрээдэги көһөччилэр тутуллубуттар, хатыыс, сардаана сибекки быдыаммыт. Биэр сардаана ыстараабын сыаната 1 тыһ. солк. Писка дьуһуурустувалыыр массыналарга күнүгэ 60 л бензин көрүллэр.

Ааспыт субуотага культура тэрилтэлэрин үлэһиттэрэ Дьокуускай куорат мэриятын ытырыгынан Мэнгэ-Хангалас улуунун кытта ыһыах-семинарга сылдьыбыттар.

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета иһитиннэрибитинэн, күнүгэ 23 тонна үт туттарыллар. Быйыл биһиги улууспут 35 тыһ. тонна оту отуохтаах. Тыа хаһаайыстыбатын министрэ тахсан үлэни-хамнаһы билсипит.

Халаан ууттун эмсэҕэлээбит нэһиликтэргэ лор, гинекологическай набордар, иһит, таңас бэриллибит. Дьокуускайтан биригээдэ тахсан 20 киһиэхэ харах операцияларын оноруохтаах. Партизан балыһатыгар куукуна тутулан бүтэн эрэр. Маны таһынан ичигэс туалет тутулуохтаах.

Баһаарынай сулуоспа иһитиннэрибитинэн, Нам с. сынныалан паркатыгар уот турбут, дьон тыллаан кэмгэр умуруорбуттар.

Лесхоз биллэрбитинэн, улууска 3 ойуур баһаара буолбут.

Эдэр ыалларга кредити табаарынан түңгүтүлүттүлэр. Тутуу министрствотунан 1 мол. солк. кэлиэхтээх. Баһылык иһинэн үлэлиир ыччат субэтэ кредити түңгүтүлгэ үлэлиэр. Нам селотуттан бу кредиткэ 280 эдэр ыал сайабылыанна биэрбит. Эсэ саас комиссия тэриллэн категорияларын көрөн түңгүтүлгэ үлэлэхэр.

Улуус дьаһалтата Дьокуускайдаағы инженерэй-техничекскэй институту, СГУ-ну кытта дуоҕабарды түһэрибит. Бу күннэргэ айылҕа харыстабылын министрствотын кытта дуоҕабарга илик баттаннахтаах. Кырдыаҕастар сүбэлэрэ сыллаағы үлэтин былаанын онорбут.

От ыйын 10 күнэ—ыраастаны күнэ. «Экология тизргэн-тэн саҕаланар» дьин дьинэн нэһиликтэр, тэрилтэлэр бары тахсан ыраастаннахтаахтар.

Бэлэтэниэ В. РЫКУНОВА

## 2001 СЫЛГА НАМ УЛУУҔУГАР БНАХ СҮӨҔҮНҮ, СЫЛГЫНЫ о.д.а. УОРУУЛАРЫ КЫТТА СИБЭЭСТЭЭХ БУРУЙ ОҔОРОУЛАРЫ СЭРЭТИИ УОННА АРЫЙЫ ПРОФИЛАКТИЧЕСКАЯ ДЬААЛЛАРЫН ТУСТАРЫНАН

2000 сыл кулун тутар 20 к. Нам улуунун дьаһалтатын баһылыга биэрэгэпит «2000 уонна 2001 сылларга Нам улуунун территориятыгар ынах сүөһүнү, сылгыны уоруу, баһаары уонна наркоманияны кытары охсунуу кытта сибээстээх буруйдары сэрэтигэ уонна арыыйыла профилактическай дьаһаллары ытыгы программатын» олоххо киллэрэр уонна 2000 сыл ыам ыйын 24 к. маньыаха сыйһаннаах Нам улуунун дьаһалтатын коллегиятын уураабын өйөөн туран, нэһилиэниэттэн киирэр этиллэри учуоттаан кэчкэ баһаарылыаах дьаһаллары ытыллыбыттара уонна үлэлэр толоруллубуттара. Тинэх сылларга ынах сүөһүнү уонна сылгыны уоруу түбэлтэтэ биллэрдик намтыыр. Ол курдук 1998 с. сүөһүнү уоруу 290, 1999 с. - 22, 2000 с. - 6 түбэлтэлэрэ бэлэтэммиттэрэ. Оттон 1996 с. ойуурга 29, 1997 с. - 12, 1998 с. - 11, 1999 с. - 3 баһаар түбэлтэлэрэ тахсыбыттара. Оттон 2000 сылга биэр да ойуур баһаара буолбатара.

Ааспыт сылга дьаһалта тэриээн ыһтар үлэтигэр Хатырмык, Уедэй, Никольская, Искра нэһиликтэрэ, Нам селота, ону тэнэ Намнаағы лесхоз, нолуок инспекцията, ОГПС-18, пенсионный управление, казначейство, Алпааныттан «Соттуус» бааһынай хаһаайыстыбалара үчүгэйдик кытыбыттара. Хамаҕатта, Бөтүг, Хомуустаах нэһиликтэрин дьаһалтала, сбербаан коллектива, «Нам» ФАПК, алмааны кырылыыр завод, биогембинат тэрилтэлэрэ, Алпааныттан «Туораах», Партизантан «Үрдөл», Бөтүгтэн «Сулгүр» бааһынай хаһаайыстыбалара быстар мөлтөхтүк кытыбыттара.

Наркоманияны утары охсунуу кэмгэр улууска 32 сиргэ көлөппүнэ үүнэр миэстэлэрэ баһаарылынылар, көлөппүнэ 105 гектар ионноох сиргэ үүнэрэ биллинэ. 2000 сылга наркоманияны кытта сибээстээх 11 буруй оҕоһулунна, итинтэн 7-гэр холубунай дьыала тэрилинэ. Бу үлэлэр бары «Мак-2000» дьин ааттаах операция иһинэн ытытыллынылар. Нэһиликтэр дьаһалталарын уонна бааһынай хаһаайыстыбаларын салааларын күстэригэр 47 гектар ионноох сиргэ көлөппүнэ үүнэр баһаарыналар хорутулуннар уонна суох оҕоһулуннар. Уедэй, Бөтүг, Модут, П. Хомуустаах нэһиликтэригэр общественность күүһүнэн көлөппүнэ иһинэн үргэһин тэрилинэ.

Үөһэ ахтыллыбыттарга олоһунан маньыгы дьаһайабын: 1. Ынах сүөһүнү уоруу, баһаары уонна наркоманияны утары охсунуу профилактикалыырга аналлаах улуустаағы штабы маньык састааптаах тэригэргэ: Попов В.А. - улуус баһылыгынын 1 солб., штаб салайааччыта; Бочкарев А.А. - ТХУ начальнига, штаб салайааччытын солб.; Лукин И.Г. - улуус дьаһалтатын дьыалаларын дьаһайааччы; Зырянов П.А. - ИДьУО начальнига; Аргунова П.И. - КПУ начальнига; Местников С.И. - сир комитетын предс.; Архипов Н.Е. - ветстанция начальнига;

2. Биридиликтэн дьонор улуус территориятыгар биэр киһиэхэ тиксэригэр биэстэн элбэҕэ суох бытыылканы киллэрэллэрэ көнүлүнэр. 3. Итинтэн элбэҕи киллэрэрччилэр нэһиликтэр дьаһалтатыгар ылбыт ысыраапка калаах буолуохтаахтар (ысыраапка болдьоҕо 3 хонугунан быһыллар).

5.4. Итирдэр утахтары нуроматтан элбэҕи киллэрэрччилэр ордор арыгыларын тутан ытыллыахтаах итинэнэ улус-ПО нөнгүө атыыга таһаарыллыахтаах, итинтэн киирбит үп олохтоох бюджетка киириэхтээх.

6. Улуус ветеринарнай сулуоспатын управлениета (Архипов Н.Е.): Тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйаларын улуус тас өтүгүгэр таһаарарга бэриллэр туһааннаах докумуоннары олохтоох дьаһалтала ысыраапкаларыгар олоһунан биэриэхтээх.

7. Уедэй нэһилиэтин баһылыга (Соловьев М.Д.) ИДьУО уонна Намнаағы лесхозу кытта сөбүлэһиннэрэн тумнар суолларга бобуу бэлитлэри туроруохтаах уонна итилеринэн сылдьыны тохтоторго практикай дьаһаллары ытыахтаах.

8. Таастаах нэһилиэтин баһылыга (Пахомов Д.Д.) 2001 сыл от ыйын 1 күнүгэр диэри болдьоҕо Дьокуускай-Мастаах газопровод суолтара «Якутгазпром» АО анал массыналар ытыллыахтаах ураты техника сылдыарын бобор бэлитлэри турорууну хааччылаахтаах.

9. Суоллары өрөмүөннүү уонна көрөр-истэр Намнаағы ГУП (Федоров А.С.): 9.1. Көлөппүнэ үүнүүтүн тохтотор итинтэн бас билии көрүүтүн тутулууга суох массына суолларыгар анал рейдерлэһини ытыгарыгар.

9.2. Нэһиликтэр баһылыктарыгар сырыһыны хааччытыр бэлитлэри турорууга көмө онорорутар.

9.3. От ыйын 10 күнүгэр диэри кэмгэ 1 №-дээх поста автотранспорт турар площадкатын кэнэтигэр уонна ситэри онорорутар.

10. Улус-ПО (Корнилов А.И.), «Нам» ФАПК (Наумов Н.П.), «Ас-үөл» ГУП (Протопопов М.И.): 10.1. Постарга тутуллубут тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйаларын дьылҕалара баһаарылыыр диэри 3 хонук устатыгар харайыны хааччылаахтаахтар уонна биэрэгтэр докумуоннар суох буолар түбэлтэлэригэр ити бородуукталары олохтоох бюджет туһатыгар батыраахтаахтар.

11. Республика ис дьыалаҕа министрствотыгар (Назаров С.Н.) сүөһүнү уонна сылгыны уорууну, наркоманияны утары охсунууну күүһүрдэ итинтэн ытыллыр бэрээдэктэри уонна рейдэлэри ытыгыга ОМОН оперативнай бөлөһүн ытыгарыгар, маньыаха ордук улахан бөдүмтүн уонан сылдыһына уурайыгар.

12. Улуус баһылыгынын 1 солб. Попов В.А., экономика управлениетын начальнига Дьяконова Т.М. дьуһуурустубаттан куотунааччыларга экономикай санкциялары туттууну үөргөтөн көрөллөрүгэр, үлэҕэ көхтөөхтүк кыттааччылары бу дьаһалта олоһунан биэрээһини тэрииллэригэр.

13. Нэһиликтэр баһылыктара уонна участкай инспектордар:

13.1. Улуус баһылыгынын бу дьаһалын олоххо киллэригэ үлэлэр былааннарын от ыйын 5 күнүн аастаахка онорон улуустаағы штабка түһэрэллэригэр.

13.2. Эмэити болдьоҕо диэри бэйэлэрин истэринэн бу хайыскаларга үлэлиир сөптөөх штабтары тэрииллэригэр.

13.3. Нэһилиэниэ киэн аранатын тардан ойуур баһаара барбатын, көлөппүнэни суох оноруу тустарынан муньахтары, түмсүүлэри тэриээн ытыгыахтаахтар уонна 1, 2 №-дээх постарга дьуһуурустубага тахсар граждандары уонна тэрилтэлэри сэрэтиэх тустаахтар.

13.4. Нэһилик баһылыгынын дьаһалынан нэһилиэниэ сынныалан уонна балыктааһын тэриэитигэр анал миэстэлэри ытыллыахтаах, наадалаахтарынан көрөн суолларга сырыһыны бобор эбэтэр көнүлүүр бэлитлэри турорууохтаах.

13.5. Көлөппүнэ үүнэр миэстэлэригэр хотуурунан охсон эбэтэр сирин тизрэн суох оноруу үлэлэрэ ытыллыахтаахтар, хомуллубут көнөүлэ уматылларын эбэтэр сибээска туһаныллары ситиһилиэхтээх, техника сылдыҕат миэстэлэригэр нэһилиэниэ маасабайдык тахсан илиэтин үргэһинэ тэрииллэригэр.

13.6. Сүөһүнү, сылгыны өлөрөн уонна тыа хаһаайыстыбатын атын бородуукталарын батырыны хаһаайыстыбанай киһигэр олоһунан нэһиликтэр дьаһалтала биэрэ ысыраапналарыгар олоһунан ытыгылаахтаах.

13.7. Нэһиликтэргэ штаб баһаарытынан государственной органнар общественной инспектордарын үлэлиир баһаарыах граждандары үлэҕэ ытыахтаахтар.

13.8. Ойуур баһаара турууга тахсыбатын итинтэн нэһилиэниэ сынныалан уонна сир астын тахсарын хааччытаныллыахтаах. Лесхоз уонна олохтоох дьаһалта анал көнүлүлэһиннэригэр олоһунан ытыллыбыт болдьоҕо эрэ тахсыахтаахтар.

13.9. Дьыз таһынаағы тутууларга уонна кабинилях отторго баһаар турбаттарын итинтэн дьыалэри кэрийэ сылдьан көрүү ытытыллыахтаах. ОГПС-18 үлэһиттэрэ кытыылаах уоттан сэрэхтээх буолуу дьаһалларын туһунан дьылаэктэргэ инструктаж ытытыллыахтаах уонна кэрийэн көрүүнү учуоттуур сурунаалга бэлитэниллиэхтээх.

13.10. Нэһилиэниэ элэх пуунарга баһаар буолар түбэлтэтигэр ону умулуннарыга чуолкай былаан оҕоһуллуохтаах. Итинэнэ хас биридди дьыз хаһаайыны сэрэтиллиэхтээх, общественной добровольнай баһаарынай дружиналары тэрииллэригэр, итинтэн тэрилтэлэр баһаарынай постарын тус састааба кытыахтаах.

13.11. ОГПС-18 специалистара добровольнай баһаарынай дружиналар чилиэһинэн, механизатордары уоту умулуннарыга анал үөргэтини ытыгыахтаахтар.

14. «Энсиэли» хаһыат редакцията (Касьянов В.Г.), «Нам» ТРК (Кривошапкин И.З.) бу дьаһал туолуутун хаамытын утумнаахтык сырдатыахтаахтар.

15. Бу дьаһалы Дьокуускай куорат маасабай информацияларын средстволарыгар нэһилиэниэ истигитигэр анаан бэчэттигэр.

16. Дьаһал туолуутун хонтуруулаһыны бэйэбэр хаалдарыабын.

Нам улуунун баһылыга  
А.Н. ДЬАКОНОВ  
28.06.-01 Нам сал.



Кини барыта кэлэр кэми кэтэ-
һэр. Бүгүнгүтүгээр ордук буолаарай дээн сарсынгыны куутэтин. Олорор олобун тупсарыгар баара-
бын. Сыана үүнэ, үрдүү турар. Эн
чэпчэки сыанага аһан-таннан оло-
руоххун баарабын. Ол гынан баран
бага санаан туолбата үгүс. Эрэннэ-
риллибети ачыгыһа үс сүл күүтэ-
ҕүн.

Партизан нэһилиэтин ыаллары-
гар гаас оттук киллэриллэн нус-хас
буолары күүшүттэрэ өр буолла.
Ааспыт кыһын кириэс дээн
күүшүттэрэ. Саас киллэрэхпит
диэбиттэрэ эмиз уталыһан иһэр.
Былыгын кэлэр кыһын киллэрэхпит
диэлиэр. Эмиз кэтэһии, эрэнсии, кэп-
сэтии. Ити туһунан чэйди олорон
кэпсэтэри элбэхтик истигэххэ сөп.

Соловьев Прокопий Егорович-
таахха сырыгыгар аайы кэпсэтии
ити туһунан буолар. Кэллэрим ах-
сын дьылээх хаһаайы: «Гаас кири-
эрэ адыс чугаһаан турар, субу
киллэрэллэр үһү», - дээн үөрөн-
көтөн, өрө көтөҕүллөн, көргөнэ Вар-
вара Ильинична бэлэмнэбит сүөгэй
үүттээх хойуу чэйин иһэ-иһэ
ыһахтаабыт. Ити курдук дьонун
киһи Прокопий Егорович Парти-
занга кэлэн олохсуйбута лоп кур-
дук үйэ аһара буолла. Ол тухары
эйээс майгылаах үлэһит дьонноох
бу үтүө кэрэхсэнэр үлэлээх нэһили-
этин өрө тута кэпсэи олордору ити.

Проня олохсуйбут 1951 сыл муус
устар ый бүтүүтэ дойдутуттан Та-
астаахтан көһөн кирибитэ. Холбо-
һуу сиэринэн I Хомуस्ताахха Кыһыл
Сыһыра кирион олохсуйуохтаах этэ.
Ол гынан баран дьылда атыннык
тосхойбута. Жданов аатынан колхозка
олоро, үлэли кирион иһэр
дьон быраан аһыгар баар Эбэ сай-
ылыгар бири киһэ кугулла
түспүттэрэ. Бу албэх дьыэ-уот ту-
туулардаах обургу бөһүөлөк этэ.
Өссө уруккута Калинин аатынан
колхоз киһи уһаайбата эбит. Ман-
на биригэдириинэн байэлэрин ки-
һилэрэ Тельман аатынан колхоз
бырабылыһанатын председателинэн
үлэлээбит Даниил Иванович
Муксунов үлэлиирэ. Баһар, сүбэ-ама
биэрээрэй дээн соруйан даһаны
көлөлөрүн туора тутан субу кэли-
биттэрэ чуолкай. Кини дьонун көрө
түһээт, үөрүүтүттэн ытыһын охсу-
нан ылбыта. Ол курдук бу биригээ-
дэр үлэһит иили тиийбэт. Хантан
киһи булабын дээн бэрт элбэхтик
санаталаан ылар. Саас буолан, үлэ
үгүс, ынахтар төрөөн үлэ-хамнас
кэргэн турар кэмэ. Хайа уонна су-
бан сүөһү, ыаннык ынах бостуукта-
ра анаараары аһай турара. Күрүө-
хаһаа тутуута, ону-маны сэлбийэ
түһэр үлэ бэрт үгүс. Даниил Ивано-
вич эмискэ былыттан түспүт дьон-
номмута, үлэһиттэммит курдук са-
наммыта.

Прокопий Егорович ити курдук
Партизан олохтооҕо буола түспүтэ.
Ол кэмтөн бу сирин сөбүлөөн, тапта-
ан олохсуйан олорон. Мантан ордук
атын сиргэ наадыбыт. Арай
төрөөбүт-үөскээбит сирин - Көтөр
Уйалааһы, Дуолума эбэ хотуһу са-
наталаан ылар. Төрөөбүт сир ахтыл-
дана хаһан эмэ да буоллар өйгүн-
санааһын туймалыгар буоллаа. Оҕо
саас ахтылдана саһырдах аайы
тууһа тутан ылар.

Партизанга кинини ким да аты-
ныры көрбөтө. Боччумнаах ба-
һыгыт тутта сылдьар, өйдөөх
өйдөөхтүк быһаарсар, кэпсэтэр уолу
эдэриттэн кырдыаһыгар тиийэ

сөбүлээбиттэрэ. Проня оҕо саһыт-
тан үлөү эрчиллэн улааппыта. Онон
үлэни көрөн турбат, түсүһөн иһэр.

Прокопий Соловьев ити сүл са-
һыгар ыһы үлэтигэр «НАТИ»
трактордаах Егор Петровка при-
цепцигинэн аһаммыта. Ыһык кэмэ
буолан, былдыаһыктаах күннэр
этиллэр. Үлэһит тиийбөтүнэн, арды-
гар икки сменага тиргичи турал-
лара, күн тахсыгыта буолак отуу-
тутар сылайан кэллэрэ, аһаабак-
ка эрэ утуһа түһэллэрэ. Сынныан
таралыһа сытар кэм буолбатах, си-
иги куоттарбакка, сизэмни буору
буллара охсор үлүскэнэ. Ол сарана
байыаннай кэм төлөнө өссө да уос-
та илигэ. Суһал суһаллык үлэүэ ту-
рунуу, дойдуну чөлүтүр түһэри үлэ-
тин сүпсүлгэнэ, уора-кылына,
күүрэнэ өссө да аһа илигэ.

Саһа олох сарыалын өрө тутан,
отутус сылларга тыа сирдэригэр
колхозтар тэриллибиттэрэ. Тааста-
ах нэһилиэтин сиригэр Тельман
аатынан, «Кыһыл Таастаах», «Ок-
тябрь уота» дээн тыа хаһаайысты-
батын устаагыта артыаллара баар
буолбуттара. Проня төрөспүттэрэ:
аҕата Егор Петрович, ийэтэ Фекла
Иннокентьевна саһа тэриллибит
Тельман аатынан колхозка бири
бастаһан чилиэнинэн кирибиттэрэ.
Иккиэн колхоз туттаах үлэһит-
тэрэ. Егор Петрович хонуу үлэтигэр
сылдыбыта уонна кыһынын түүлэ-
эхсит, ийэтэ Фекла Иннокентьевна
ыанныксыт этиллэрэ.

Таастаах дьонно бэрт
өрдөөбүттөн сир үлэтинэн дьарык-
танары, тимири уһанары биллэрэ.
XIX үйүө иккитэ нуучча бааһынай-
дара, казахтара таһсан олоро сыл-
дыбыттара. Кинилэр бурдугу да
ыспыттара, оҕурут аһын да олордон
көрбүттэрэ. Кэлин 1876 сылла-
ахха сирин оҕорооччулар таһсан б
сыл олоруттара. Кураан сыллар
этиллэрэ, онон төһөн кириэн Тула-
гыга, Мархара олохсуйбуттара. Ку-
раан сайыннар үгүстүк кэллэрэ.
Күһүн хаһыҥ эрдэ түһэр, саас хой-
ука дьылы тыһыны күн-дьыл тура-
ра. Онон оҕурут аһын дьарыкта-
нар дьонго салгытыһаах буолара.

Проня 1931 сыл от ыйын 10
күнүгэр төрөөбүтэ. Сир-сир аайы
саһа олох сыдыаһа сайдан, улаа-
тан испитэ. Обургу оҕо буолаат, ки-
нигэ, хаһыат ойуттун интэриһир-
гэн көрөрө. Аһыах буукубаны, ах-
сааны да билбэхтэр буолбута.
Проня 1940 сыллаахха Таастаах 7
кылаастаах оскуолатын маннайгы
кылааһыгар үөрэнэ кирибитэ. Үөр-
өүр дьобурдаах, булугас өйдөөх
көссүө оҕо буолан хайҕанара. Маҥ-
найгы кылааһы бүтөрүбүт сайыны-
гар сэрии буолтуб сураба иһили-
битэ. Колхозчулуу дьонно ыгырыл-
лыбыта. Проня аҕата Дьөгүөр эмиз
сэриигэ барбыта. Олох ыарахан ты-
ына тайаныталаабыта, үөрэнэргэ
олох ыараабыта.

Колхоз үлэте-хамнаһа, дьон кэ-
лэн-баран, эмиз үөтэлээбэт этэ. Хо-
лобура, 1940 сыллаахха Тельман
аатынан колхозка 182 киһи баара.
Онтон 1944 сыллаахха нэһилиэтин-
этэ 125 киһи, ити иһиттэн эр киһи
17, дьахтара 29 киһи хаалбыта. Ити
да гыннар дьирээлүүн үлэлиллэрэ.
Дьэһимизини 7,0 гектарга, дьаа-
рысааны 55,39 гектарга ол саас ыс-
пыттара. Итин тыйынан халпыс-
таны 0,4 гектарга, оҕурсуну — 0,002,
моркубу — 0,005, сүбүкүлүнэ —
0,10, табаһы — 0,02, турнепыһы — 3,60

Күннэтэ көрөр дьоммут

КЭЛЭР
КЭМИ
КЭТЭҢЭН...

\*\*\*
(Очерк)
\*\*\*

гектарга ыспыттара биллэр.
Тельман аатынан колхоз ити
сылларга дохуота колхозтаахтарга
олус кыра буолбута. Оскуолаттан
ситэ үөрэммэккэ урайталаан хаа-
лы тыхсыталаабыта. Хага, биһи-
ги тулаайахтар туспутуттар партия,
правительство тустаах кыһамны-
ларын уурбуттара. Ол курдук Ха-
маҕаттаҕа детдом аһылыгыт су-
раба барыбытын үөрдүбүтэ.

Проня быраата Петялын 1943
сыл олунньута Хамаҕатта детдому-
гар үөрэнэ, иитиллэ кирибиттэрэ.
Детдом абыралаах сир этэ. Манна
аһааталлар, таһынараллар. Улахан
оҕолор саас Убаһа Муммука таһсан
саһан мас бэлэмниллэрэ. Детдом
сүөһүтүгэр Сэдэнэ арыһа кириэн
оттуулара. Саас луук үргээһинэ,
күһүн отонноһун - итинэн итиллэ-
эччилэр үлэү итиллэ үөрөмүттэрэ.
Прочя үлэ ыһыгар-чыһыгар ман-
на үөрөмүтэ. Сэриитүтэн, 1946 сыл-
лаахха сайын Проня, Петя аҕалара
Дьөгүөр армиятан төһөн кэлбитэ.
Уолаттар аҕаларын улахан үөрүүнэн
көрсүбүттэрэ. Сүгүрэн баран булсуу
этэ. Онон көрсүһүү долгутуулааҕа.
Проня аҕатын кытта барсыбыта. 15
саастаах оҕо Тельман аатынан кол-
хоз чилиэне буолбута. Колхоз сала-
тата кинини холун иһинэн үлэү аһа-
абыта. Тыаттан мас тизийитэ, бал-
баах таһыта, сүөһү аһатыта -
киһи күннэти түбүктэрэ

Колхоз бырабылыанньата 1952
сыллаахха производствоту үчүгэй-
дик үлэлирин, техникаҕа сьаста-
һын иһин уолу МТС иһинэн аһыл-
лыбыт трактористары бэлэмнэр 4
ыйдаах курска ыспыта. Курсна-
ры механик Лев Иннокентьевич
Олесов инэ-тонон үөрөппитэ.
Проня олус кыһанан үөрөмүтэ. При-
цепцигинэн үлэлээбит буолан тра-
ктордар араас чаастарын дьаныһан
билэрэ. 4 ыйдаах тыһаһыннаах
үөрэх бүтэн, тракторист дастабы-
рыанньатын тутан үөрүүтэ үрдээ-
битэ. Жданов аатынан колхоз, кэ-
лин совхоз Партизаннааһы отделе-
ниетугар 21 сыл устата
тракториһынан үгө суобастаах-
тык үлэлээбит. Үчүгэйдик үлэлиир
буолан, кини наар өрө тахсыы суо-
лунан айаннаабыта. Кыһын оттук
мас тизийитэ, от, муус аҕалыта
кинитэ суох толоруллубат буолара.
Үлэ сылы быһа эргиччи. Сайын от
үлэте, саас бурдук ыһыта, күһүн
комбайнынан бурдук быһытыгар
үлэлээн, мэлдьитин колхозтаахтар,



рабочайдар махталларын ылар.
Социалистической куоталаһы
кыайыһылааҕа буолара. Бочуот
Дуоскатыттан кини аата түспэт этэ.
Ити курдук кыайыһылаахтык үлэ-
эн, 1957 сыллаахха Москва куорак-
ка Бүтүн Союзтаағы Тыа Хаһаай-
ыстыбатын Быыстапкаһыгар Нам-
тан Марков Афонялыын кыттан
кэлбиттэрэ. Өрөбулэ суох өрүү үлэ
үһүгэр сылдыбыта. Күннээҕи үлэ
үтөүкэга туох суруллубутунан бу-
олара. Дьыэ-уот кыһалҕата, онно-
манна баран кэли — барыта аах-
сыллыбат. Трактор бүтүн хайаан да
үлэлиэхтээх - ирдэбил оннук буо-
лара. Проня мэлдьи аһааһа суох
баран-каһан иһэрэ. Улуус уонна со-
вхоз бастың механизатара буолан,
1966 сыллаахха Прокопий Егорович
Соловьев аһсаабат сындааһынна-
ах үлэте үрдүктүк сыаналаммыта.
Киниэхэ, үрдүк көрдөрүүлээх тра-
кториска, Саха АССР Верховнай
Советын Бочуотунай Грамотата
туттарыллыбыта. Наһараада өссө
тэптэн үлэлииргэ эбээһинэстээбитэ.

Прокопий Егорович 1973 сылла-
ахха Дьокуускайга колхозтар, со-
вхозтар орто сүһөх кадрдарын бэ-
лэмниир оскуолага үөрэнэ кириби-
тэ. Теорияны уонна үлэ опытын
дүүрөлүүн үөрэтэр системалаах
курсу үчүгэйдик барбыта. Үс сыл
устата тыһааһыннаах лекциялар,
практической семинардар ытыл-
лыбыттара. Билиигэ билии, өйгө өй
эбиллибитэ.

Прокопий Соловьев 1976 с. үөр-
этин ситиһиллээхтик үөрэнэн бүтэр-
бит. Бастаан отделениега сүөһү
биригэдириинэн аһаммыта. Сото-
ру кэмнэн тракторнай биригээдэ
биригэдириинэн үлэлээбитэ. Меха-
низатдары сайайар олус түбүктэ-
эх буолара. Биригээдэ араас ма-
аркалаах 32 трактордар бааллара.
Бары куһаһыны быраапсайдик үлэ-
лиир буолаһтарына үлэ-хамнас
үмүрүүн иһэр, оччоҕо отделение
бары былааннарын толорон, куота-
лаһы знамятын өрө тутуохтааҕа
өйдөнөр этэ. Кини растениеводство
биригэдириинэн эмиз үлэлээбитэ.
Прокопий Егорович үгүс аһсаанна-
ах слеттар, конференциялар,
көрсүһүүлэр кыттыһылаахтара.
Тэриһин конференцияҕа делега-
тынан, ССКП райкомун чилиэнинэн
хаста да талыллыбыта.

Дьонго-сэргэү кэрэхсэнэр
үчүгэй үлэте Саха Республикатын
Верховнай Советын Бочуотунай

Грамотатынан 1980 сыллаахха эмиз
бэлиэтэммитэ. Партизан отделени-
ета улууска бастың үлэлээх кол-
лективныан биллэрэ. Оҕурут бири-
гээдэтин бастың тэрийээччи Парни-
ков А.Н., улуус, республика
уһулуччулаах отчута Протопопов
Е.А. бастың механизаттар, тэрийэ-
эчи биригэдири Соловьев П.Е.
Партизан отделение аатын-су-
олун үрдэпиттэрэ.

Прокопий Егорович Соловьев
айымныһаах үлэү, дьонун орто-
тугар үрдүк авторитетта, убааста-
была улам улаатан, кэргэн испитэ.

1986 сыллаахха киниэхэ Саха
сирин саамай үрдүк аата-суола
ингэриллибитэ. Норуот хаһаайысты-
батын үтүөлээх үлэһитэ дээн бастың
аат бэриллибитэ. Наһараада-
лыыр лиискэ суруллубат: «Респуб-
лика норуотун хаһаайыстыбатын
сайдьытыгар үтүөлэрин иһин уон-
на XI пэтилетка сорудахтарын то-
лорууга ситиһиллэрин иһин».

Прокопий Егорович биригэди-
риинэн 1988 с. дьэри толору үлэлээ-
битэ. Пенсияга таһсан да баран,
быар куустан олорбото. Сүөһү
аһатыһыгар фуражирьнан хойук-
ка дьэри үлэлээбитэ.

Кини Партизанга уолан киһи
эрдэбиттэн олорон, үлэлээн кэлэ.
Ити сыллар усталаһыгар элбэх ки-
һини кытта биригэ үлэлээтэ, сорох-
торун кытары таһарыста, до-
бордосто. Иллээх эрэ буолан,
дьонго-сэргэү ыгыткатыһылыан
ылбыта. Кинилэр ортолоругар
баалар бастың тэрийээччилэр, үлэ
маяктара, новатордара, ударникта-
ра: Алексеев Г.П., Сыроматников
В.В., Винокуров П.Д., Трифонов И.Ф.,
Яковлев В.А. Производстваҕа бы-
һаччы кыттан үлэлээбиттэрэ: Мат-
веев И.И., Москвитин В.В., Солов-
ьев П.Е., Соловьев Е.Е., Соловьев Н.Е.,
Аргунов В.Т., Новгородов И.С., Ар-
гунов Н.Н., Яковлев А.А., Виноку-
ров И.С., Кривошапкин Д.И.

Дьэ ити курдук олобун тухары
үлэтин, дьобурун, норуотугар, дой-
дугугар анаабыт Прокопий Егорови-
ч билигин тустаах сынныалангар
олорор. Тутуспут олово бүтүн атын-
нык сайдар, ол туһунан чэй иһэ-иһэ
сыһмайдыр, хайдах күн-дьыл кэ-
лэрин өйүгэр аттаран толкуйдуур.

Прокопий Егорович үлэни эрэ
өрө туһут, үлэни таһара оһосту-
бут киһи, үлэү бэриниллээх, дьы-
лааһы, принципиаһнай салаһаач-
чы, тонгон, ырахантан чарьыан
турбатах механизаттар, эйэлээх дьыэ
кэргэн аҕа баһылыга, үлэ, тыыл ве-
терана. Айымныһаах үлэте күүр-
эниэх уонунан сыллар усталары-
гар үгүс аһсааннаах правитель-
ственной наһараадаларынан,
Бочуотунай Грамотадалынан бэли-
этэммитэ.

Кини кэргэнэ Варвара Ильини-
ча эргизэн систематыгар 32 сыл ус-
тата үчүгэйдик, таһаарыһаахтык
үлэлээбитэ. Уол уонна кыһыс оҕо-
охтор, иккиэн үлэһиттэр.

Олохпун көнүө, тупсуу дуо дээн
үгүс толкуйга оһустарабыт. Ол хай-
даҕа биллибэт.

Итинник саныһы ыгыткатыһыла-
ах Прокопий Егорович Соловьев.
Кини төрөөбүтэ 70 сылын туолла.
Төрөөбүт күнүнэн уонна 70 саһын
туолбутунан истинник эбэрдали-
бит. Өссө да уһунук олор, чэгиэн-
чэбдик, дьоллоох буол!

Георгий КРИВОШАПКИН,
журналист

Улуус дьаһалтата отчуоттуур
АСТЫГА СУОХ ДА БУОЛЛАР...

От ыйын 7 күнүгэр I Хомуस्ताах
нэһилиэтин кулуубугар бири чаас-
тан ордук кэтэһиннэр баран улуус
дьаһалтатын сүл аһарааһы
үлэтин отчуоттуур мунһах саҕа-
ланна. Барыта мунһан-тараан 60-
ча киһи кэлбит.

Отчуоту баһылык солбуйаач-
чылара В.А. Попов, И.А. Васильев
онордулар уонна туох үлэ барбы-
тын билиһиннэрдилэр, көккэ туох
былааннаахтарын кэпсэтиллэр.

Баһылыктар кылгас иһитиннэ-
риллэрин кэһиттэн ыһыгы уонна
отчуот сунһунэн кэпсэтии буоллу-
лар. Саһа баһылыгы талыы быһы-
бары саһа эрэннирин үгүс этэ. Ол
иһин быһыһаах мустубут дьон га-
астааһын, водопроводы тардыы,
детсад-оскуола тутуута курдук
умнууга хаалан ээр объекттар тус-
тарынан ыһыталастылар. Быһбар
хаамыһын кэһиттэн үлэли кэл-
бит дьон итилерди билбэттэрэ чуол-
кай буолан биэрэ.

Гаастааһын үлэте ыгыттылар да
буоллаһына 1987 сыллаахха тар-
дыллыбыт водопровод турбалара
мэһэйдиир буолбуттар үһү. Оскуо-

ла-детсад үрдүгэр 13 квартира ту-
тулуннаһына табыллыах курдук
үһү. Дьэ ити курдук үһүэйинэн
кэпсэтии саһанан барда. Трасса
арҕа өттүгэр уонча ыал дьыэ тут-
тан баран трансформаторга сило-
вой провод холбоһон үбэ суох буо-
лан үгүстэр төттөрү көстүлэр. Үс
ыал дьыэтин көңдөйө хаалла. Улу-
уска капитаһнай тутуу правлени-
ета тэриллибитин сэргии иһитти-
бит. Ол гынан баран тоҕо эрэ И.А.
Васильев эһпиттиир, саһгар кэ-
мигэр микрофонмут сүгүн үлэлээ-
бэккэ соччо-бачча астык быһаары-
ыны истибэтибит. Онон улахан бы-
һаарсылаах, дьайымтылаах
кэпсэтии, сөһөһүү тахсыбата.

Ленскэй куоракка 30 дьыэни
тутан биэриэхтээхити туһунан хаста
да төхтүрүүн, тоһоһоһон кэп-
сэтиллэр. Оттон ити куоракка Бүтүн
Россия көмөлөһөрүн туһунан хаһы-
аттарга суруйаллар, телевизорга
кэһииллэр. Оттон бэйэбит улуус-
пут, нэһиликтэрибит ууга барбыт-
тарыгар кыһалҕата суох курдук
атын улууска тийһэн отуттуу дьыэ-
ни тутан биэрэрибит төһө сөптөөбүй?

Уу да, уот да киһи олоһор алдар-
хайы тэһнэ аҕалар. Быйыл I Хому-
стаахха икки эдэр ыал дьыэлэрэ умай-
бытыгар дьыэнэн хааччыһы бы-
лаанга кирибэтэ, халаан ууга сыл
аайы ылар дьыэлэрдээх кырдыаҕас-
тар, элбэх оҕолоох ыаллар, инбэли-
иттэр дьыэнэн хааччыһылаахтара
ким да болҕомтотугар турбата
хомолтоһоох. Ленскэй куоракка ил-
дэ түтүр 30 дьыэттэн саатар 5-һин
улуус нэһиликтэрин кыһалҕалаах-
тарыгар хаалларан тутар тоҕо та-
быллыбата буолоу? Республика
правительствотын председателин
солбуйааччы Е.С. Васильева «Ууга
барыты намнар Ленскэйгэ көмөлө-
ө сыдыдаллар», — дээн хайдыта
наһараада буолбатах, эрэйи чэпчэ-
птэ.

Улууспут салалтата бастатан
туһунан нэһиликтэрин кыһалҕаларын
кыһалҕа оһостон, дьонун-сэргэтин
туһунан үлэлиир буоллар хайҕаһа
этэ. Нэһиликтэр дьаһалталарын
үһтэрин-астарын кэмгэр хааччы-
ан үлэлээһин баар буоллаһына ким
барыта кыһа баарынан үлэлиирэ
чуолкай. Кэлэр өттүгэр дьаһалта
дьон кыһалҕатын учуоттуура хайа-
ан да наада.

К. ЕРЕМЕЕВ,
I Хомуस्ताах

Халаан-2001
ОТОННООТОХХО ОҢОЙУК ТУОЛАР

Бу күннэргэ биһиги улууспутугар халаан ууттуттан эмсэһэлээбит-
тэргэ көмө Украинаттан министрдер кабинеттарыттан 1 тонна бороду-
укта кэллэ.

Олохтоохтор Н.И. Сивцева, Н.П. Баишев о.д. Нам с. оҕо садтарын
коллективтара көмөҕө анаан таһаһы-сабы биэрдилэр.

Улуус үрдүнэн уопсайа 400855,5 солк. харчы хомулунна.
В. ВАСИЛЬЕВ

Ой дуораана
ДЬАРААНГА

Үлээннээһим, саһа омук тыла,
сирэ-майгыта, үгэһэ, итэргэлэ эсти-
бэккэ өрүү баар буоларын туһугар
кыһалла, үлэли саһаабытын үтүө
суол. Өн этиллэрин, санаан барыта
сөп. Ол гынан баран олоххо кири-
ригэр улаханнык саарбахтыһын.
Билигин дьың ыраастык саһалыы
саһгарар, суруйар киһи суоһун кэ-
риэтэ.

Оҕо-дьахтар өртө саһалыы-ну-
уччалыы булкуйан саһгарара дээн
аһсаан буолоу дуо. Бэл идэтибит
саһалыы суруйар дьон (суруйаач-
чылар, сурунальыстар) суруйуула-
рыгар саһалыы этиллэр да тылла-
ры нууччалыылар. Хас хаһыат,

ХОНООҕОЙ.
I Хомуस्ताах





# САНА ТАБААРЫС

*Кэпсээн*

Өгүрүк куйаас үгөннөөн, сайылык маччирэнэ мэлэйдэн турар кэмэ. Онон-манан тураг туртайан кестөр. Үөһи-үөһээ түгээ биллибэт күөх халлаанга элиэлэр сараспыт кынагтаргыр уйдаран биер сиргэ эргийэ тэлээрэлэр. Сорохторо сайылык ыалларын аҕыях дьиэлэрин тулалы туруоруллубут үс-үүт бүтэйдэн остуобаларыгар, тииттэр лабааларыгар олорон, үгсэргээбитти танкынагаллар. Күөрэгэйдэр күрэхтэспитти, утуу-суубу көтөн тахса-тахса эриккэс ырыаларын ыһан дьырылаталлар. Дьабаралар хорооннорун таһыгар кэлин атахтарыгар туран, сэрэммитти эргичингээ тула өттүлэрин көрүнүлэр, бэйэ-бэйэлэрин кыһыгыспыты чардыраһаллар, экирэттэн мөлбөрүнүн элэллэр. Үрүмэччилэр тэлимнэллэр, тооппоор аһынка көтөн сырдыгырыр, иһинээби хос кыната кытаргырыр.

Кыһыгыһынан кырыллыбыт, сорох сириэн, сүгүн олорон биэрбэтэх буруйугар, күрдүгэстии халларыллыбыт баттахтаах, саллабар төбөлөөх, дэдэгэр истээх, күн уота сиэн эбии хараарыт сырйдаах Мунхаа диэн уол, быгыахтыыр сыынган өрө сынан кэбинэ-кэбинэ, ол тооппоор аһынканы экирэттиһэр. Чыпчархайынан таба охсоору өндөрөнүүр, хаан оҕуолуор диэри кытарбыт атаһын тилгээ хардарынын. Кэмниэ-кэмнээс тооппоор аһынка туран буорга түһэн биэрбитин чыпчархайынан охсуолаан өлөрөн баран, кыйыбыт-хоппут курдук туттан, ол-бу диэки мэлээрингээтэ, сулубуруйаары ыксатар, тобугар абырахтаах ыстаанын өрүтэ тардыалаата. Олоро түһэн, хаан оҕуолабыт атаһын көхсүгэр имлээмэхтээтэ, ыгыһынан сэрэнэн имэрийбэхтээтэ. Ойон тураг дьизитин диэки көрбүтэ, таһаҕастаах тэлигэни соспут эриэн оҕус, аҕылаан, сыраана санныһын, кинилэр тэлгээ

һэлэригэр тохтоото. Мунхаа чыпчархайын ат гынан миинээт, ыгыһынан мээскэтин охсунаат, ол диэки ойдо.

Түөрт-биэс сылы-сыллатааҕы уол өвөрлөрдөөх дьахтар тэлигээтэн таһаҕас ылан биэрэр, ону өвөрлө уонна дьукаах дьахталлары обургу соҕус саха балаҕаныгар таһаллар. Биер кыра уолчаан тэлигээтэн тэйиччи тоотоллон тураг, сайылык дьизэлэрин, төттөрү-таары ампаалыктанар дьонун, тэлгээ чыгачыгар баар күөл атаҕар ууга киирэн күүтэстэн куугуртарынан сап-

сына, төбөлөрүн кэбингэтэ турар сылгы үөрүн сонурҕабытты одуулаһар. Мунхаа таһаҕас таһар дьахталлар киирэ-тахса сарахаччыһалларын көрбөхтүү түһээт, ол туора турар уолчаанга хараҕа хатанна. Дүлүнтэн эрбэммит түөрт көлүөһэлээх оропуускатын, дьиз кэнигэр хаалларбытын, быатыгтан соһон халыгыратан, уолчаан иннигэр элээрдэн тиийэн тохтоото уонна сангата суох оропуускатын диэки даллаах гынан ыйан кэбистэ.

Уолчаан ити хамсаны холуһуттан, билбэт уола чобуотуттан толлуктуу чугуругуна, хайдах буолуон билбөккө Мунхааны уонна оропуусканы хардары-таары көрбөхтөөтө. Мунхаа оропуускатын дьаһаһыгын түгээтэн ортотунан тостубут пионерскай хорунуону кылапачытан таһаарда, уоһугар даҕайан, үрэн көөбүнэс тыһы таһаарда уонна уолчаанга уунна. Уолчаан хорунуону ылан эргим-үргүм тутан көрдө, үрэн суус гынарда уонна сангата суох оропууска дьаһаһыгар киирэн олорунан кэбистэ. Мунхаа оропууска олорор уолчаанын соһон, сөбүлээс оонь-уур сиригэр, сайылык илин ойуурун саҕатыгар баар кыгыта баҕа батаһынан саба үүммүт дүлүлүрдүк ах кыракый көлүчүгүтүгэр аҕарда.

Көлүчү саҕатыгар абына-табына оппук окко кыракый синнигээсчэн тоноорччулар, күөх сабы быс-талабыт курдук бэйэккэлэрэ көтөн илибирээһэллэр. Дэн-дөң улахан хара тоноорччулар көтөн кэлэн от быһыһыгар тугу эрэ бултаһан, хаппыт кынаттара хачыгыраһаллар. Көлүчү чычаас, сылаас буолан оһоһор баҕата суох, арай хаба хаалара күөрэс гыналлар, кыгытыга иччитэ суох хаалар кубарыһаллар. Дулдаларга хойуутук үүммүт баҕа батаһын мөтүөннэрэ бөлтөрүһэллэр. — Мин Мунхаа дьизмин. Ийэм аата Маайа. Эдьийим ынах ыыр

уонна күтүөттээхтин. Көр эрэ, үчүгэй баҕайы кинигэбин Табыгас уолдугар «Таһаҕа сымыйа» диэн ыллаабыгыгар биэрбитэ. Эн аатын кимий? Хантан кэлиң?

— Хабырыһып. Салбантан, — эппит судургу буолла.

Олаһы Мунхаата кыһаммата. Эбэтин аатын, сайылытын, тиэргэн таһыгар баар обургу күөл атаҕар сөүлөү сүлдүн, кус оворолун тутта сатылларын, умсан баран көрдөхкө кус оҕотун атаҕа хайдах хамсырын, оһоньоттор дьабаралыһыларын энин көпсөөн ыһар-төһөр.

— Эн биһи биэргэ оонь-уур буолуохпут. Оол, ыраах кестөр Эбэтэн уу баһааччыбын. Эбэ унуор халдыаһыга мин абаҕам Суорбан олорор. Соҕотонун. Көр эрэ элбэх баҕайы ынахтаах уонна бопшолдыатыгар чабычачтаах арыы бөҕө баар. Туулуур ээ, онно бара сылдыһахпыт, мунду, собо сизхпит. Сөөп, — Мунхаа быһааран кэбистэ. Хабырыһыс сөбүлэһэн тонхох гына. Сөүлөһөн көлүчүлэрин бадараанын көбүттүлэр, баҕа батаһын мөтүөнүнэн сымал бырахтылар, үрүмэччилээн сүүрүкэлээтилэр. Ол сүлдүн аарыма мунур тиит атыгар кэллилэр.

— Көр эрэ — ити мас оонь-уур бөҕө баар. Ийэм онон адьас оонь-обот буол, онно-манна таһаайаһың, ити улахан ойуун тухтарга эрдибэтэ, — диэн баран, ойуун эмэгэттерин: аты, ынары, киһини, куоһаһы көрдөрдө. — Оо, ити биер оонь-уур эмиз ыраах баран сытар эбит. Мин ыраах баран сытар буоллаһарына аҕалан итинэ уурааччыбын ээ, — диэтэ уонна сылгы курдук быһыһылаах эмэгэти ылан, тиит аһыгар ылан уурда. Хабырыһыс чугурунуу-чугурунуу ыраахан көрөн турда.

— Аны Эбэҕэ барыах, ууга баһан кэлиэх, баҕар кустары көрүөхпүт.

Мунхаа табаарыһын оропуускатыгар олордон, соһон элээрдэн аҕалан тиэргэнигэр түһэрдэ. Бэйэтигэр ананан тигиллибит икки быгыч-кайкаан туос ыаҕайалары былаларыттан тутан, далбаатаан эргичитэ-эргичитэ улахан күөл диэки сүүрэ турда. Кэнигэтэн Хабырыһына тилэх уобуста. Күөл таһа сырдык баҕайы хатын чаран ойуурдаах. Күөл кытыгыттан иһирдээ ууга киирэр гына сизэрдийэни хаппаччы суоран оһоһуллубут уһун даллаһа тийидилэр. Даллаһанан хамаан уу баһар сиргэ тиийилэригэр муоста уһугар саһарымтыан кестөр улахан баҕайы баҕа даллаһат-тай ууга ыстанан чолк гына түстэ, тутта күөрэс гынан, күөл кытыгытыгар үүнэн турар хомус диэки тэбиэлээн тыранныты турда. Мунхаа ону батыһа көрбүтэ, күөл кутата куудумьулуу хаһылыбыт сиригэр туу үтүллэ сытар эбит. Туу иһигэр, та-

һыгар мундулар кыһыл көмүс ойоросторо кылбаһнагаллар, көхсүлэрэ хараарынагаллар. Мунхаа уу баһаары төнкөйөн иһэн, көнөн кэллэ, Хабырыһыс диэки хайыста:

— Хабырыһыс, көр эрэ, ол туу сытар, балык бөҕө кирибит. Дабаай, көрүөххэ, мундута ылыахха, дьоммутугар илдьэ барыахха, — Мунхаа өрөкүнүйэ түстэ.

— Бу тууну эн үппүтүн дуо? — Хабырыһыс муодарҕаата.

— Суох. Мин сатаабаппын ээ. Ити бостуук Мэхээлэ гизэ буолуо. Биһиги төттөрү угуохпут буоллаҕа дии. Мин балык миинин наһаа сөбүлүүбүн ээ.

— Кэбис дьоммут мөһүөхтэрэ, дьон киһини ылар аһыны уонна бу дириг баҕайы күөлгэ ууга түһүөн, — Хабырыһыс тыла чинг, ылыннарыһылаах буолла.

— Чэ сөп. Оччогуну сарсын Суорбанга баран үөлүлүбүт мунду сизхпит. Хайаа, хойугаабыппыт, бара охсуохха. Мунхаа ыаҕайаларыгар уу сомсо охсон ылла, ыксаан уутун дьалкыта-дьалкыта дьизитин диэки дьалкуйда. Уу баһан аҕалбыттарыгар хайҕанылар, хойугаабыттарыгар сэмэлэннилэр. Хабырыһы аһата охсон утуттулар. Мунхаа ийэтин хооньугар сытан, саҕа табаарыһын аата Хабырыһын, олус үчүгүйдик оонь-оботтун, куруук биэргэ сылдыһах буолбуттарын энин кэпси сытан, мичээрээбитинэн утуһун мунна сырылаата. Ийэтэ сүрээ сылаанһыйда, оҕотун сүүһүттэн сылаан ылла.

Бүтэһигин эттэххэ, Мунхаа ити Хабырыһы хойутатан дьизитигэр аҕалыга үчүгэй өрүттээх буолбутун Хабырыһыс ийэтэ кэлин, Мунхааҕа улааппытын кэниэ, эппитэ. Дьизэ кирибит өвөрлорун сүүстэрин оһох күлүнэн аҕаабытын, Хабырыһыс хойугаан, умнууга хаалбытын, сайылык иччитэ кэлин өвөрлөрү сөбүлээбэтэҕин, оһонь өлбүттэрин, оттон Хабырыһыс тыһынаах хаалбытын, онон Мунхаа Хабырыһыска, кинилэргэ танара тэнэ киһи буоларын кэпсээбитэ. Хайдах эбитэ буолла, баҕар буолуо. Дьиктитэ баар — улахан уоллара кыраларга көмөлөһүүнэрэн улахан үрдүк баҕайы ураһаны биер баараҕай тиит анныгар туруорбута, онтукатын ортотугар орон курдугу оһорон баран, суон мутугу тоһутан, өлбүт киһи дьиз ол оронго сытырара уонна аҕаабыт буолан, тугу эрэ ылыгыра. Ол уол ити дьыл өлөөхтөөбүтэ. Атын уолаттар биридии, иккилии сыл арытанан өлбүттэрэ. Хабырыһыс ордон, ол ыялар ааттары ааттатар ыччаттарданан биер-бааччы олорор, танара тэнэ буолбут Мунхаа онтон үөрэр, табаарыһынан күөн туттар.

Макаар Мыгычаар

— Былыр Дьаангы хайатыгар биер эмэ Чучунаа баар буолааччы диэн кэпсээлэрэ, аны элбээнэр Хапкаас хайатыгар тиийэн сэриилэнэр буолбуттар дуу?

\*\*\*

Үстээх Дима төбөтүн суунан бырдааттана турар. Ийэтэ этэр: — Димуля, наһаа мыылаланыма, хараххар кириэ. Уолчаан соһуйан: — Бачча улахан мыыла харахпар хайдах батан кириэи?

\*\*\*

Туох буолуоҕай — Мессүүнүн мөкүтэ, Дьүһүнүн бүрэтэ, Сирэийн марата Тириитэ харата.

Туох буолуоҕай — Сирэийн мэнэ, Онтун, бээ, Хара көмүс тэнэ.

Суобаһын ырааһа, Сүрэйин сылааһа быраап. Ону өйдөөн кэбис, быраат!

\*\*\*

Табахсыт кыһы сыллаабыт, Пепельницаны даһаны салаабыт Биер диэтэххэ, Омунаах да буоллар, оруннаах.

Н.К. ФЕДОТОВ

Киһитэ муһун анныгар буугунаан:

— Наһаа доруоһалаама эрэ доо! Хата, үчүгэй аҕайдык кыбыгы курдук көрбүтүн икки ардыгар уоту кыбыгытарааһах-хыһый! — диэн кыбдырыһына, чаанньык саҕа сутуругун ыараннатта, охсордуу оһонунна. Оонь-ууттан охсуһууга кубулуйар куттал үөскээн судуйалара Суккуйар Дьуурка дьонун ускутар аатыгар түстэ.

\*\*\*

Икки эрэттэр асфальт суол устун мотоцикльнан муһутуур түргүннэн көтүтөн иһэллэр. Кэнигэр олоороочута хаһытыр:

— Доо! Харах тэстэринэн барыма эрэ. Мотоциклист тохтуур уонна этэр: — Хараххын харыстаама! Аргый хаһытаа эрэ. Бу үлүгэр айаһына, аһаххын хайа үрдэрэн кэбинээри!

Дьэ, харах тэстэр, дьабады дьаллайар айаннаах бэдиктэрэ диэтэҕин.

\*\*\*

Кыракый Толик аан бастаан тараҕай киһини көрөн:

— Паапа, ити дьээдэ баттаһын моль сизбит дуо? — диэн аҕатын дэлби күллэрдэ.

\*\*\*

Моорук буолбут оһоньор сарсыарда радионун Чечня сэриитин истэ сытан саҕалаах буолбут:

## МИН ХАРААБЫЛЫМ

Аҕам мизэ-хашпытаан, Устар ууга-акыйаан. Мин эмиз хашпытааммын, Хараабылы ытабын. Хараабылым сыһа-Хатырыктаах мас сыһа. Күөх кумааһы баарыстаах, Күөх муораһы туоруур таах. Онтон муорам, барбаҕа, — Сааскы муустаах чалбах.

Оо дьэ! Эһээм, эбээм иккиэлэр, Ийэм, аҕам иккиэлэр, Оттон мин соргохпун, Бэйэбинин оонь-уубун. Мизэх балыс булбаттар, Мизэх быраат ылбаттар. Харчылар суоҕа дуу, Оҕо бүтөн хаалта дуу? Саатар ыты ылбаттар, Саатар куоска булбаттар. Оо дьэ!

## ОЛУС ХОРСУН ОХОНООС

Олус хорсун оҕооос, Ох саалаах Охоноос Тайах кылы ытаары, Эһони да бултары Хары тыаны кэрибит, Халтай хааман мэлэйдит. Адьас ыксаан, малыйан, Ааттаспыт Байанайан: «Байанайым, күндүлээ, Мизэх булта үүртэлээ: Онорспун хаанньахпын Тайах киһини талытын, Сылаах сырдан эһэтэ-Ытыам этэ тэһит». Ону истэн аттыттан, Арай сылбах аһыттан Уолтан олус куттаммыт Куттас куобах ыстаммыт. Олус хорсун оҕооос, Ох саалаах Охоноос Онтон олус куттаммыт, Саатын сиргэ бырахпыт, Тигирээбит, тириппит, Дьизитин диэки тэһиммит. Оо дьэ, «хорсун» оҕооос, Ох саалаах Охоноос!

## СЫЫРГА

Сыырга өрө ыттабын, Оройуттан ыттабын, Салааскам дьэ сырыһып, Тутун бэрдэй үрдүк сыыр! Онтон дьэ хаар-бурҕачы! Охтом түстүм-таралы! Сииһим ыалдыр-айыкка! Хаар анныгар-ыччакка! Сирэй-харах баар буолла, Хаатынкам иһэ туолла, Бэргэһэм үһээ хаалбыт, Үтүлүк сүтэн хаалбыт... Кестүбэтэ сүтүгүм, Хаарынаах утүлүгүм, Иһилийдэ тарбаһым, Иттэ дьизэр бардаһым.

Дьизэр сүүрэн тиийэбин, Итин чэйи иһэбин, Утуйаммын түһүбүм, Түһээн сыртан түһүбүм. Сарсын барыам кылааспар, Күүттэр миһигин, салааскам. Сииһим ыалдыр эрээри Син биер барыам элээрэ. Баһылай УШНИЦКАЙ

## БЭЙЭ ХАРЧЫТА

(Сценка)

Оонь-уур дьонно: Катя - 11 саастаах Муся - 11 саастаах

Күһүн. Балаһан ыйан ортото. Сценаҕа утары тахсаллар.

Катя: — Ой, Муся! Доробо! Муся: — Доробо! Хайа диэки бардың?

Катя: — Хортуоһпуй хостоһунугар сырыттым. Хамнаспын ыла баран иһэбин.

Муся: — Тыһый, төһө харчыны ылаһың?

Катя: — Күһүгэ 40 солкуобай, 10 күн үлэлээбитим.

Муся: — Ол харчынан туту ылынаһың?

Катя: — Куоракка киирэн платформалаах бачыныкка, платъе ылыныам.

Муся: — Онтон, миһигин маамам ыалдырын диэн үлэлэһэтэҕэ, балыһаттан ысыраапка ылыам диэбитэ.

Катя: — Эи дьонунг коммерсаннар дии, талбыккын ыларарын буолуо.

Муся: — Толкуйдуу сылдыбын, ол платформалаах бачыныкка муодаттан хаалан ээрэ дииллэр.

Катя: — Хата чэпчэки сынаҕа дьонгуттан платъета ылан кулу эрэ.

Муся: — Подругаларгыттан сакаас ылыма диэбитэ. Арба, Кытайтан табаар аҕала барбыттар.

Катя: — Чэ, буоллун, үлэлээбит бэйэм харчыбынан себулуур таһаһын ылынар иһиһи.

Муся: — Хортуоска хостоһунугар үлэлээбитим буоллар, бас билэр харчылаах буолуо эһиппин (эргичис гынар). Чэ, буоллун, ытаабытга буолаһаһына, паапам маамабар этэн ыларыаҕа. Чэ, пока.

(Бараллар).

К. ЕРЕМЕЕВ

ХАРАХ  
ТЭСТЭР,  
ДЬАБАДЫ  
ДЬАЛЛАЙАР  
АЙАНА  
эбэтэр  
моль сизбит  
төбөтө

(Көрдөөх кэпсээннэр)

Икки атастылар кыратык «килк» гынардан баран сүһүөхтэрэ кычыгаланан, күүстэрэ-уохтара батарбакка тиэргэнгэ тахсан хапсаҕайда-хардыы оностоллор. Иккиэн да тос курдук ыйаһыннаах, тустуга сөп соҕус сыһааннаах дьон. Судьуйалара, эмиз аллар асатара, устар ууну сомоболуур, тохтор кумааһы хомуһар Суккуйар Дьуурка, биллэрэр:

— Ханас диэки хахайды хааннаах хабыр хапсаҕайдыт, тэргэн курдук тэбэр, тиэргэннээх хаһаайын Хабархай Хабырыһыс. Уһа диэки улахан тустуук, Бүлүү бөлөбүн чөмпүй-ий-үөнэ, (кэлээйдээбитэ буолар) Даал-



# ЭНЭЭБИН ЭБЭРДЭЛИИБИН

Минэнэм Түбэ нэһилиэгин ытык-мааны кырдыаҕаа Дыгын Николаевич Дьяконов. Киһиэхэ соторутааҕыта экология министрствота «Айылҕа харыстабылын туйгуна» диэн бэлиэни туттарда. Бу үгүс сыллар устата сыралаах туйгун үлэ бэлиэтэ. Эһэбит колхоз араас үлэтигэр, дэриэбинэвэ тутуу барытыгар, кэлин «Үрүг Күөл» заказника егеринэн ис сүрэхтээн кыһаллан үлэлээбитэ. Үлэ араас былаанын толорууга, кыылы-балыгы, үүнэ-эйи араанын элбэтигэр, заказника браконьердары тутууга үгүс сыратын ууран түүннэри-күннэри, ардагы-хаары аахсыбакка бэринилээхтик үлэлээбитэ. Билигин төһө да пенсияҕа олордор, биһиэхэ - оҕолоругар, сиэннэригэр куруутун сүбэлээн-амалаан айылҕаны кытта алтыһарга, харыстыырга үөрэтэр.

Сиэннэрин булт сиэригэр-туомугар, балыктааһынга эмиз элбэхтик такайар. Айылҕа сылдыарын наһаа сөбүлүүр, санаабар, айылҕа да киһини истэр, өйдүүр курдук.

Эһээбин бу үрдүк наараадатынан ис сүрэхтээн 28 сиэнигэр, 14 хос сиэнигэр ааттарыттан итиитик истинник эбэрдэлиибин. Баҕарабын ыалдьары, кырдыары билимэккэ барыбытын үөрдэн, сүбэлээн - а м а л а а н , араначчылаан уһундук олодоргор. Биһиги туспутугар ахсаабат кыһамныын, сылаас тапталы, бары үтүгүн иһин барҕа махталбытын тирдэбит, күндү тапталлаах эһэбитигэр бары үчүгэйи кэрэхэлиибит.

Сиэниг  
**АЭЛИТА  
ДЬЯКОНОВА,**  
Түбэ орто  
оскуолатын 11  
кылааһын  
үөрэнээччитэ

ИДЬУО иһитиннэрэр  
**МАССЫНАЛАР ТҮӨРӨХ  
КУРДУК  
БЫРАБЫЛЛАЛЛАР**

Дьокуускай-Нам трассатын 55-с километрыгар иномарка массына төкүнүйбүтүн түмүгэр Кривошапкин Е.С. оһоллонон өллө. Бу түбэлтэҕэ холобунай дьыала тэрилиннэ, силиэстийэ ытылллар.

1 Хомуस्ताахха биллибэт дьоннор маҕаһын күлүүһүн алдьатан 3 тыһ. солк. суумалаах аһы-үөлү уордулар. Нам селотун Салбаһыныр суолугар «Тойота-корса» массына түгүннэ. ГИБДД линиятын бэрэбиэркэ ытылллар. Дьокуускай олохтооҕо Усов С.В. массынатын кабинатыгар 3 хатыһы уктан иһэрэ тутулуна. Маны тэнэ Нам олохтооҕо Коржик Л.Г. сураҕа суох сүпүтүн туһунан сайабылыаннаа кирирдэ. Бөтүнгэ Исманов С.Н. кэргэни кырбаабытын туһунан иһитиннэрдилэр. Бэрэбиэркэ ытылллар.

Надизэлэ устатыгар арыгылаан 23 киһи түбэстэ. Бытархай күлүгээннээһин иһин 9 киһи ИДЬУО-ҕа аҕалылына.

ГИБДД 45 административнай боротокуолу толордо, итилэртөн 10 киһиэхэ итирик туруктаах сылдыалларын иһин. 2 суол быһылаана таһаарылына.

**ОТЧУТТАР!**  
**ӨРУС АРЫЛАРЫГАР КИИРЭРГИТИГЭР  
МОТУОРДААХ ОҢОЧОЛОРГУТУН РЕГИСТРА-  
ЦИЯЛАТЫҢ, ТЕХНИЧЕСКЭЙ ТУРУГУН  
БЭРЭБИЭРКЭЛЭТИҢ.  
БЫҕЫЫР СРЕДСТВОЛАР ОҢОЧО ХАС  
БИИРДИИ КИИТИГЭР БААР  
БУОЛУОХТААХТАР!**

**ИЖИРЭЭ ЖЫЛАЛААР**

Күндү оҕобутун, эдьийбитин **ГОГОЛЕВА МАРИЯ АЛЕКСЕЕВНАНЫ** 50 сааскын туолбут кэрэ-бэлиэ күнүгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлиибит!

Эн эдэр көлүөнэни үөрэтигэр өр сыллаах айымнылаах, кыһамнылаах үлэбинэн киэн туттабыт, үтүө холбур оҕостобут. Балыстарың, бырааттарың, чугас аймахтарың тустарыгар ахсаабат төмөң, сүбэн-аман, өйбүлүн иһин барҕа махталбытын этэбит. Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, өссө таһаарылаах үлэни, уһундук, дьоллоохтук олодоргор баҕарабыт!

**Ийэң, аҕаң, биһиргэ төрөөбүттэриң дьиз кэргэт-тэрэ**

Хамаҕатта нэһилиэгэр олодор таптыыр кэргэммин, аҕабытын, эһэбитин **ПОСЕЛЬСКОЙ АНАТОЛИИ АФАНАСЬЕВИЧЫ** Дьылҕа хаан ыйааһынан, орто туруу дойдуга окко түспүт оҕоһу туһунан олох оҕостон, оҕо-уруу тэринэн, олобун орто омурданын - 50 сааскын дьоһуннаан, долгуйан бэлиэтиир күнүгүнэн истинник эбэрдэлиибит!

Эн биһиги туспутугар ахсаабат кыһамныын, сүбэн-аман көмөтүнэн, олох киэн аартыгар таба суолга кирирэн, үөрэхтэнэн, үлэлээн-хамнаан олодорбуттан астынан, дуоһуйан, күн тэнэ күндү киһитигэр сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэн туран барҕа махталбытын этэбит.

Өссө да өр кэмгэ биһиэхэ тулхадыйбат тутуах, эрэллээх эркин буолан уураабат эрчиминэн, күүстээх санаабынан үтүө холбур буолан, өрүү этэнгэ үөрэ-көтө сырыт, айанын алгыстаннын, олобун уруйданнын.

**Кэргэниң, оҕолорун, сиэннэриң**

## БИЛЭЭРИМЭЭР РЕКЛАМА

**В связи с появлением на территории Китайской народной республики высокопатогенного гриппа птиц, опасностью его распространения и заноса на территорию РФ запрещены до особого указания ввоз живой птицы, инкубационного яйца, мяса птицы и всех видов птицеводческой продукции, не прошедшей термической обработки.**

**В связи с заболеванием в Чешской Республике крупного рогатого скота спонгиформной энцефалопатией (BSE) запрещается ввоз из этой страны живого крупного рогатого скота, спермы и эмбрионов этого вида животных, мяса говядины на кости, говяжьих субпродуктов.**

**Разрешается ввоз из Чехии с 20 июня с.г. только бескостной говядины.**

**Указание довести до сведения заинтересованных организаций и фирм, занимающихся реализацией импортной продукции.**

**Намское ветуправление**

Сдаем однокомнатную квартиру (газ) на год и более. При предоплате торг уместен, можно бартером. Продаем бампер задний «Москвич-2141». Обр. 22-1-59.

Купим частный дом с газовым отоплением. Дом. тел. 21-9-67, раб. тел. 22-2-46.

Выполним строительно-отделочные работы (пол, потолок, веранда). Оплата по договоренности. Дом. тел. 21-9-67. Раб. тел. 22-2-46.

Утерянный аттестат о среднем (полном) общем образовании Намский центр образования молодежи Намского улуса Республики Саха (Я) А №1379832, выданный 16 июня 1997 г. на имя Макаровой Лены Джамбуловны, считать недействительным.

Утерянный паспорт IV-СН № 681304 от 25.12.1990 г., выданный Намским РОВД на имя Неустроевой Екатерины Станиславовны, считать недействительным.

Граф Биерэгэр Дьячковской Александр Дмитриевич аатыгар 30.06.98 с. Амма улууһун РОВД-н бэриллибит паспоры уонна сберкииискени булбуттар манһаатыгар биллэрэргитигэр. Тел. 23-2-73.

Продаю или меняю ч/дом 9 x 12 с пристроен котельной 4 x 4 в Едейцах. 23-2-18 звонить в любое время.

Күндүтүк саныыр хийиппит, саҕаспыт Тулагы бөһүөлүгүн олохтооҕо, үлэ ветерана

**МАЛЬЦЕВА**  
Екатерина Рафаиловна  
от ыйын 5 күнүгэр ыарахан ырытыттан өлбүтүн бары дьуөгэлэригэр, билэр дьонугар диригник курутуйан туран иһитиннэрбит.

Аймахтара

### НАМСКОЕ УЧИЛИЩЕ СОЦИАЛЬНОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ ОБЪЯВЛЯЕТ НАБОР НА 2001-2002 УЧЕБНЫЙ ГОД

**Форма обучения:** дневное  
**Прием на базе общего среднего образования (11 классов)**  
**Начальное профессиональное образование**  
**Сварщик**  
(электросварочные и газовые работы) Срок обучения 1 год

- \* Электросварщик Собеседование
- \* Газосварщик Тестирование

**Аппаратчик элеваторного, мукомольного, крупяного и комбикормового производства** Срок обучения 1 год

- \* Аппаратчик комбикормового производства Собеседование
- \* Аппаратчик крупяного производства Собеседование
- \* Аппаратчик мукомольного производства Тестирование
- \* Аппаратчик обработки зерна

**Изготовитель художественных изделий из камня** Срок обучения 1 год

- \* Резчик по камню Собеседование, тестирование

**Прием на базе основного образования (9 классов)**  
**Начальное профессиональное образование**  
**Оператор электронно-вычислительных машин** Срок обучения 3 года

- \* Оператор электронно-вычислительных и вычислительных машин (ЭВМ);
- \* Оператор электронно-вычислительных и вычислительных машин (комп. сети);
- \* Оператор электронно-вычислительных и вычислительных машин (графика);

**Мастер по техническому обслуживанию и ремонту машинно-тракторного парка** Срок обучения 3 года

- \* Мастер по техническому обслуживанию и ремонту машинно-тракторного парка; Математика (тестирование)
- \* Слесарь по ремонту сельскохозяйственных машин и оборудования; Русский язык (тестирование)
- \* Тракторист;
- \* Водитель автомобиля

**Порядок приема и зачисления**

1. Поступающие в Намское училище социальной реабилитации представляют:
  1. Заявление на имя директора училища;
  2. Аттестат или свидетельство об образовании (подлинник);
  3. Медицинскую справку (форма 086У);
  4. Поступающие на курсы водителей медицинскую справку формы ГИБДД;
  5. Фотографии (матовая) 3 x 4 см. 4 штуки;
  6. Паспорт;
  7. Характеристику с места работы или учебы;
  8. Трудовую книжку или его копию;
  9. Справку о семейном положении;
  10. Справку о доходах семьи;

11. Договор с организацией или предприятием на производственную практику и трудоустройство выпускника или направление от комитета занятости и трудоустройства;
12. Военный билет или приписное свидетельство;
13. Направление от управления социальной защиты;

II. Зачисление в училище осуществляется по итогам собеседования и тестирования путем конкурсного отбора. Лица, зачисленные в училище и не прибывшие на занятия без объяснения причин в течение 10 дней, отчисляются. Прием документов с 1 июня 2001 года.

**Тестирование и собеседование с 20 августа по 25 августа 2001 года. Зачисление 27 августа по итогам тестирования и собеседования. Во время тестирования (с 20 по 25 августа) предоставляется платное проживание и питание.**

**Наш адрес:**  
678388, Намский улус, п. Графский Берег, Намский УСР.  
Телефоны: (262) 21-5-81, 23-3-33. Факс (262) 21-5-81.

**Условия приема на бюджетной основе**

1. В Намское училище социальной реабилитации на дневную форму обучения принимаются граждане республики Саха (Якутия) в возрасте до 36 лет, имеющие образование в объеме основной или средней школы.
2. Выпускники общеобразовательных школ, окончившие школу с золотой или серебряной медалью, зачисляются в училище без тестирования.
3. Лица, поступающие в училище без направления предприятий и организаций, проходят регистрацию в службах занятости с целью организации трудоустройства после окончания обучения.
4. Инвалиды и выпускники специальных (воспомогательных) школ помимо медицинской справки по форме № 086У и ГИБДД представляют заключение медико-социальной комиссии о профессиональной пригодности по избранной профессии.
5. Преимущественным правом при зачислении в училище пользуются дети-сироты, дети оставшиеся без попечения, дети-инвалиды, дети малочисленных народностей севера, дети многодетных и малоимущих семей, уволенные в запас военнослужащие срочной службы.

**Условия обучения**

1. На период обучения учащимся бюджетных групп училища, в установленном порядке предоставляется благоустроенное общежитие, бесплатное трехразовое питание.
2. За прилежание в учебе, труде, соблюдение учебной и трудовой дисциплины, за успехи в спортивных соревнованиях и активное участие в общественной жизни училища учащиеся могут быть поощрены предоставлением путевки на президентскую елку, на отдых на берегу моря, в летние лагеря, профилактории и санатории. Кроме этого, в течение года им выплачивается повышенная стипендия, один раз в год выплачиваются проездные.
3. Диплом с отличием выдается выпускникам, имеющим 75% итоговых оценок «Отлично», в том числе обязательно по выпускным квалификационным экзаменам и по производственному обучению.
4. В период учебы юноши освобождаются от призыва в Российскую армию.
5. Учащимся НУСР выплачивается стипендия в зависимости от сроков обучения. Для учащихся сирот - компенсационные выплаты установленные Президентом и Правительством РС(Я).

**Материально-техническая база**

Имеется 2 учебных корпуса, 2 общежития, мастерские по сварочному делу, по эксплуатации автомобилей, по швейному делу, по слесарному делу, по обработке камней, по кондитерскому делу. Имеется столовая, спортзал, атлетический зал, спортивная площадка, дисплейный класс, тепличное хозяйство, трактора и автомобили для практической езды.

**РЕДАКТОРЫ СОЛБ. Г.К.ЭВЕРСТОВ**  
**ОТДЕЛАР:** информация, сурук, төрүт культура, — 21496; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционной издательской система — 21141

**Төрийэн таһаарааччылар:** СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бачээккэ Госкомитетын СР региональной управлениетыгар регистрацияламьт нүөмэрэ — Я 0085.

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтигин, дьыбэти аадырыһын чопчу ыйың. Редакцияҕа кирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэдэи биһир буолбат.**

**“ЭНСИЭЛИ” - Нам улууһун хаһыата.**  
678380, Саха Республиката, Нам с., Заложной уул. 2.  
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талылына уонна тангылына “Энсиэли” хаһыат редакционной-издательской систематыгар.

Хаһыат Дьокуускайга “Сахаполиграфиздат” НИПК бачээттэннэ, Орджоникидзе уул. 38.

Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бачээт. лис. **Индексэ — 54889.** Тираһа — 1818. Бачээкэ илии баттанна — 12:00 ч, 11.07.2001. Сакааһын №-рэ — 78